

Futbalové chuligánstvo

Hooligans

- Futbal je najpopulárnejší šport na svete
- V ľuďoch vyvoláva emócie
- Človek sa správa inak osamote než v dave (stáva sa aktívne fandiaticim, máva vlajkami,...)

Delenie návštevníkov futbalových zápasov (Smolík, 2008):

- futbaloví diváci,
- futbaloví fanúšikovia,
- futbaloví chuligáni (hooligans, rowdies).

Hromadné správanie

- Prejavom skupinového násilia v spoločnosti môžu byť napríklad demonštrácie, ktoré prerástli do nepokojov alebo násilie medzi futbalovými fanúšikmi počas futbalových stretnutí.
- Mikšík (2005) definuje hromadné správanie ako: „Špeciálny typ sociálneho správania, ktoré sa rozvíja pod emociogénnym tlakom situačných kontextov“.

Futbaloví chuligáni

- približne od 60.rokov minulého storočia sa objavil nový spôsob povzbudzovania futbalových klubov, futbalové chuligánstvo
- „anglická choroba“
- rozšírenie do celého sveta
- veľký záujem zo strany médií

Futbalové chuligánstvo je podľa Wanna et al. (2001) determinované nasledovnými faktormi, prístupmi, modelmi a teóriami:

- príslušnosť ku skupine a túžba tráviť čas s ostatnými jej členmi,
- potreba sociálnej interakcie – pocit spolupatričnosti,
- hypotéza frustrácie – agresie; vyskytuje sa vtedy, keď má človek nejakým spôsobom zmarenú alebo zablokovanú snahu dosiahnuť cieľ a práve vtedy sa okamžite dostavuje agresia,
- potreba vzrušenia – vandalizmus alebo výtržnosti sú pokladané za príjemné a vzrušujúce a túto potrebu treba uspokojovať,
- teória nákazy – autorom je Le Bon a hovorí, že myšlienky, nálady a zvyky si členovia rýchlo odovzdávajú a jeden rozrušený človek v dave slovom alebo činom rozruší ďalšieho a ten zase ďalšieho,
- teória kritických noriem – skupina konformity, keď chuligánska agresia nastáva omnoho pravdepodobnejšie, keď dav prijme antisociálne štandardy správania, ktoré považuje v tom okamihu za správne,
- teória pridanej hodnoty – uľahčujú ju štrukturálne faktory ako napríklad blízkosť sedačiek alebo hlučnosť a štrukturálnou odozvou je vznik agresie,
- relevantné prípadové faktory – nedostatok negatívnych sankcií, nevychovanosť, absencia otca a spoločenské násilie,
- nerelevantné prípadové faktory – faktor davu, faktor udalosti.

K najčastejším formám fotbalového chuligánstva zaradujeme

(Mareš, Smolík, Suchánek, 2004):

- vniknutie na hraciu plochu,
- hádzanie predmetov na hraciu plochu a na aktérov hry (hráčov, rozhodcov),
- výtržnosti a vandalizmus,
- konflikty s využitím verbálneho i brachiálneho násilia,
- rasistické a xenofóbne prejavy.

Futbaloví chuligáni

- rozdiely v medzinárodnom meradle,
- rozdiely fanúšikov pôsobiacich v jednom štáte (rozdielne spoločenské vrstvy, výrazne líšenie v dosiahnutom vzdelaní,
- najrizikovejšia skupina vo veku od 14 do 20 rokov, ktorá nevie a nedokáže rozoznať protiprávne konanie,
- správanie týchto osôb výrazne ovplyvňuje celú spoločnosť, rodiny mladých, ich vývoj a zaradenie do spoločnosti.

Múhlpachr – 3 druhy agresie:

- obranná agresia, napr. pri napadnutí inou skupinou chuligánov,
- inštrumentálna agresia, pri ktorej sa realizujú rasistické, extrémistické, či iné ideologické ciele chuligánskej skupiny,
- konkurenčná agresia, keď sa útočí na inú skupinu fanúšikov.

Dôvody prečo futbal (aj hokej)

- väčšina fanúšikov pozná presne pravidlá a sami hrávali tieto športy
- v týchto športoch je vysoký stupeň hernej agresivity vo forme fyzických stretov medzi hráčmi,
- hra je veľmi dynamická, dochádza k rýchlym striedaniam eufórie a sklamaní,
- polarizácia na ihrisku sa premieta do publika MY a ONI.

Ultras

- aktívne povzbudzujúci fanúšikovia
- vznik 60-70 r. v Taliansku
- platia zásady: počas zápasu si nikdy nesadajú, povzbudzujú svojich hráčov za akéhokoľvek výsledku, navštevujú najvyšší možný počet zápasov na svojich aj na súperových ihriskách
- vytvárajú choreo

Hooligans

- radikálni fanúšikovia
- organizujú strety s fanúšikmi iných futbalových klubov
- častokrát sú nimi aj ultras členovia
- dochádza k prelínaniu medzi členmi ultras a hooligans
- jeden klub môže mať fanúšikovské skupiny, ktoré medzi sebou bojujú

CHULIGÁNI A PARAGRAFY

Hooligans sa dostávajú najčastejšie do konfliktu s týmito paragrafmi Trestného zákona:

- §155 Útok na verejného činiteľa
- §196 Násilie voči skupine obyvateľov a jednotlivcovi
- §202 Výtržníctvo
- §198/a Podnecovanie k národnostnej a rasovej neznášanlivosti
- §198 Hanobenie národa, rasy a presvedčenia
- §221 Ublíženie na zdraví (u všetkých je rasový motív priťažujúcou okolnosťou a dôvodom na použitie vyššej trestnej sadzby)
- §257 Trestný čin poškodzovania cudzej veci
- §260 Podpora a propagácia hnutí smerujúcich k potlačeniu práv a slobôd občanov
- §261 Verejné prejavy sympatií k fašizmu

Zákon o organizovaní športových podujatí

Od 1. februára je v účinnosti dlho avizovaný zákon o organizovaní športových podujatí, ktorý sprísňuje podmienky pre fanúšikov. Po novom je odpaľovanie pyrotechniky trestným činom výtržníctva a na rizikové zápasy sa bez dospelého nedostanú osoby mladšie ako 14 rokov.

Povinnosti a zákazy pre účastníka podujatia

§ 15 Účastník podujatia je povinný

- a) dodržiavať pokyny organizátora podujatia, členov usporiadateľskej služby, príslušníkov Policajného zboru, príslušníkov obecnej polície a dozorného orgánu a zdržať sa všetkého, čo narušuje verejný poriadok alebo pokojný priebeh podujatia,
- b) zdržať sa požívania alkoholických nápojov počas podujatia, ak obec vydala zákaz predaja, podávania alebo požívania alkoholických nápojov na podujatí a požívania omamných látok alebo psychotropných látok počas podujatia,
- c) strpieť úkony člena usporiadateľskej služby súvisiace s porušením povinnosti účastníka podujatia pri výkone oprávnení a plnení povinností člena usporiadateľskej služby podľa § 14,
- d) po ukončení podujatia pokojne opustiť miesto konania podujatia,
- e) zaobstarať si vstupenku do sektoru vyčleneného pre divákov podporujúcich družstvo alebo jednotlivca, ktorých podporuje, ak ide o rizikové podujatie alebo podujatie, na ktorom boli vstupenky vystavené na meno a priezvisko.

§ 16 Účastníci podujatia sa zakazuje

- a) vnášať na miesto konania podujatia a používať pyrotechnický výrobok, strelnú zbraň, chladnú zbraň alebo inú vec, ktorou možno urobiť útok proti telu dôraznejším, okrem ich použitia na výkon športovej činnosti,
- b) navštevovať podujatie pod vplyvom alkoholu, omamných látok alebo psychotropných látok,
- c) vnášať na podujatie alkoholické nápoje, ak obec vydala zákaz predaja, podávania alebo požívania alkoholických nápojov na podujatí alebo vnášať na rizikové podujatie alkoholické nápoje s obsahom alkoholu vyšším ako 4,1 objemových percent alkoholu,
- d) mať zakrytú tvár spôsobom sťažujúcim alebo znemožňujúcim jeho identifikáciu,
- e) používať štátne symboly cudzích štátov alebo ich predchodcov znevažujúcim spôsobom alebo iným spôsobom, ktorým možno podnecovať k narušeniu verejného poriadku alebo ohrozeniu riadneho priebehu domáceho podujatia,

f) vnášať štátne symboly cudzích štátov alebo ich predchodcov na domáce podujatie, pri ktorom môže dôjsť k narušeniu verejného poriadku alebo k ohrozeniu bezpečnosti, zdravia alebo mravnosti účastníkov podujatia,

g) vnášať na podujatie písomné, grafické, obrazové, zvukové alebo obrazovo-zvukové vyhotovenie:

1. textov a vyhlásení, zástav, odznakov, hesiel alebo symbolov skupín alebo hnutí a ich programov alebo ideológií, ktoré smerujú k potláčaniu základných ľudských práv a slobôd,

2. obhajujúce, podporujúce alebo podnecujúce nenávisť, násilie alebo neodôvodnene odlišné zaobchádzanie voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine, pôvodu rodu alebo pre ich náboženské vyznanie,

h) požívať alkoholické nápoje počas premiestňovania sa na miesto konania podujatia alebo z miesta konania podujatia v priestoroch verejnej dopravy a hromadných dopravných prostriedkoch,

i) vstupovať v čase konania podujatia do priestorov športoviska bez súhlasu organizátora,

j) vhadzovať predmety do priestoru športoviska.

Terénny sociálny pracovník sa pri práci s futbalovými chuligánmi zameriava na:

- monitoring situácie na fanúšikovskej scéne, ktorý napr. zahrňuje zhromažďovanie informácií o počte, štruktúre a aktivitách hooligans spojených s futbalom,
- analýzu spôsobov trávenia voľného času futbalových fanúšikov, kam okrem samotného fandenia patrí aj stávkovanie v stávkových kanceláriách, zberateľstvo súvisiace s futbalom, cestovanie na futbalové zápasy, návšteva pohostinských zariadení a diskusie o futbale, rekreačný šport a pod.,

Terénny sociálny pracovník sa pri práci s futbalovými chuligánmi zameriava na:

- priamu účasť na živote komunity futbalových ultras a hooligans, čiže skutočná práca v teréne, t. j. pobyt s fanúšikmi v hľadisku, spoločné cesty na zápasy a pod.,
- prípravu atraktívnej ponuky voľno časových aktivít a podporných sociálnych služieb, ktoré by rizikových futbalových fanúšikov oslovili.

Smrť na štadiónoch

V priebehu rokov sa vyskytlo niekoľko prípadov, kedy došlo pri týchto potýčkach k smrteľným zraneniam. Medzi najznámejšie nešťastia v histórii futbalu, ktoré mohla Európa vidieť v priamom televíznom prenose, patrí bitka medzi talianskymi fanúšikmi Juventusu Turín a anglickými, ktorí sa zúčastnili ako fanúšikovia FC Liverpool na zápase Ligy majstrov UEFA na bruselskom štadióne Heysel 29. mája 1985, kedy došlo k zabitiu 39 fanúšikov (32 Talianov, 4 Belgičanov, 2 Francúzov a jedného Íra). Po tomto zápase došlo k päťročnému vylúčeniu všetkých anglických klubov zo všetkých súťaží UEFA.

Desaťbodový plán FARE a UEFA na odstránenie rasizmu:

UEFA dáva plnú podporu 10–bodovému plánu akcií na boj s rasizmom vo futbale. Plán, pôvodne zostavený organizáciou FARE – Football Against Racism in Europe, vytyčuje množstvo opatrení, ktoré môžu prijať kluby.

01. Vydať stanovisko, v ktorom sa klub vyjadrí, že nebude tolerovať rasizmus, vymenúvajúc konkrétne postihy voči tým, ktorí budú skandovať rasistické pokriky. Toto stanovisko by malo byť vytlačené vo všetkých programoch stretnutí a zobrazené trvalo v priestoroch štadióna.
02. Verejne odsúdiť pomocou médií rasistické prejavy na zápasoch.
03. Ako podmienku predaja permanentiek na sezónu stanoviť, že sa nebudú zapájať do rasistických urážok.
04. Urobiť opatrenia na zamedzenie predaja rasistickej literatúry na štadióne a v jeho okolí.
05. Disciplinárne potrestať hráčov, ktorí sa budú prejavovať rasisticky.
06. Kontaktovať ostatné kluby, aby sa ubezpečili, že rozumejú postoju futbalového klubu voči rasizmu.
07. Iniciovať alebo zapojiť sa do spoločnej stratégie s políciou a ochrankou voči rasistickým prejavom.
08. Odstrániť okamžite všetky rasistické nápisy zo štadiónov (nasprejované, vyvesené zástavy atď.)
09. Prijíť politiku rovnakých možností pri zamestnávaní v rámci klubu.
10. Spolupracovať so všetkými ostatnými zoskupeniami a organizáciami, ako sú únie hráčov, fanúšikovia, školy, dobrovoľnícke organizácie, mládežnícke kluby, sponzori, štátna správa, podnikatelia, polícia a pod. v záujme vypracovania pro–aktívnych programov a na zvýšenie povedomia o úsilí eliminovať rasistické prejavy a diskrimináciu.

Literatúra k téme:

SMOLÍK, J. 2008. *Fotbalové chuligánství. Historie, teorie a politizace fenoménu*. 1. vyd. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý – vydavatelství & nakladatelství, 2008. 282 s. ISBN 978-80-903556-3-7

SLEPIČKA, P. 1990. *Sportovní diváctví: Rozbor negativních jevů na stadiónech. Prevence proti diváckým výstřelkům*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1990. 209 s. ISBN: 80-7033-012-0

ROHR, B. – SIMON, G. 2006. *Fotbal – velký lexikon*. 1. vyd. Praha, 2006. 496 s. ISBN: 53 80-247-1158-3

JUSKO, P. 2009. *Divácke násilie a možnosti sociálnej pedagogiky a sociálnej práce pri jeho riešení In Mládež ako aktér sociálnej zmeny – Sociálna pedagogika a sociálno-výchovná činnosť s mládežou. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Bratislava – Trnava: KP FF UCM v Trnave, 2009. ISBN: 978-80-8105-096-1, s. 54-61.

HARSAYI, L. 2005. *CHULIGÁNI (Správa o stave chuliganizmu, rasizmu, antisemitizmu a intolerancie v slovenskom futbale)*. Bratislava: Ľudia proti rasizmu. 2005. 38 s.

Ďakujem za pozornosť